

ZPK CJBB75

středa **G02 12.30-
14.00**

21.3.2012

Jak lze v korpusech hledat doklady pro výzkum hláskových alternací v rámci substantivní flexe?

- U řady jmen s kmenem zakončeným skupinou dvou nebo více souhlásek, např. *hra, kresba, látka, astra, ondatra*, se v G. pl. do skupiny vkládá *e*: *her, kreseb, ...*“(Cvrček a kol., MSC. 2010, s. 172).
- Tabulka, která následuje a která si „neklade nároky na úplnost“ a obsahuje bohužel drobné chyby.
- Jak lze shromáždit data pro analýzu problému?

Jak získáme relevantní data pro výzkum alternací *0/e* u feminin skloňovaných podle vzoru *žena* ?

- Je třeba vyhledat všechna lemmata substantiv skloňovaných podle vzoru *žena* taková, že u lemmatu před koncovkou *-a* předchází alespoň dvě souhlásky. U těchto lemmat pak dále sledujeme tvary genitivu plurálu a snažíme se vypátrat, kdy se mezi dvě souhlásky vkládá *e* a kdy nikoli.
- Upozorníme na některé problémy formalizace (*ch*, slabikotvorné *r*, *l* atd.).

Formulace dotazů pro získání dat z korpusů

- V menu **Korpus** zvolíme **implicitní atribut tag** a do dotazovacího řádku napíšeme dotaz ve formě **NNF.*** (hledáme všechna feminina)
- nastavíme **P-filtr**
- v menu **Korpus implicitní atribut lemma** a do dotazovacího řádku zapíšeme dotaz ve formě **.*a**
- ponecháme **P-filtr** a do dotaz. ř. napíšeme **.*[bcčdd'fghjklmnňprřsštt'vzž][bcčdd'fghjklmnňprřsštt'vzž]a**
- ponecháme P-filtr
- v menu **Korpus** zvolíme **implicitní atribut tag**, načež do dotazovacího řádku napíšeme dotaz ve formě **NNFP2.*** (hledáme všechny tvary genitivu plurálu).

frekvenční distribuce lemmat a tvarů (G.pl.)

Frekvenční distribuce

Výsledek frekvenční distribuce

Limit: 0 Řádků k zobrazení: 5034

lemma: 0<KWIC zobrazit součet schovat

word: 0<KWIC zobrazit součet schovat

<u>lemma:</u>	<u>word:</u>	<u>##</u>
služba	služeb	9571
firma	firem	7646
miliarda	miliard	7168
podmínka	podmínek	6551
desítka	desítek	4290
volba	voleb	3828
látka	látek	3609
cesta	cest	3382
hra	her	3251
otázka	otázek	3163
barva	barev	3039
stavba	staveb	2890
hvězda	hvězd	2856
jednotka	jednotek	2815
stránka	stránek	2376
stovka	stovek	2301
banka	bank	2273
buňka	buněk	2051
myšlenka	myšlenek	2047
forma	forem	2013
vrstva	vrstev	1871

Zavřít Uložit

pokračování

- a) v menu **Korpus** zvolit **implicitní atribut word** a do dotazovacího řádku napíšeme dotaz ve formě
.*[bcčdd'fghjklmnňprřsštt'vzž]e[bcčdd'fghjklmnňprřsštt'vzž]
- b) v menu **Konkordance** zadat **Zpět k předchozí** a do dotazovacího řádku napíšeme dotaz ve formě
.*[bcčdd'fghjklmnňprřsštt'vzž][bcčdd'fghjklmnňprřsštt'vzž]
- Získáme tak postupně feminina skloňovaná podle vzoru *žena*, která a) mají v genitivu plurálu alternaci *0/e* a b) nemají v genitivu plurálu alternaci *0/e*.
- *V dalších krocích by s ohledem na početná data bylo dobré postupovat po menších celcích. Např. podle finální souhlásky (vybrat pouze lemmata na .*ba, .*ma, .*da, .*ka atd.)*

„*ba“ – služeb : bomb

Frekvenční distribuce

Výsledek frekvenční distribuce

Limit: 0 Řádků k zobrazení: 143

lemma: 0<KWIC zobrazit součet schovat

word: 0<KWIC zobrazit součet schovat

<u>lemma:</u>	<u>word:</u>	<u>##</u>
služba	služeb	9571
volba	voleb	3828
stavba	staveb	2890
skladba	skladeb	1008
vazba	vazeb	897
sazba	sazeb	814
tržba	tržeb	690
platba	plateb	601
hradba	hradeb	501
chodba	chodeb	491
kresba	kreseb	452
modlitba	modliteb	280
bomba	bomb	277
malba	maleb	243
tužba	tužeb	227
hrozba	hrozeb	214
bohoslužba	bohoslužeb	150
novostavba	novostaveb	120
svatba	svateb	109
klenba	kleneb	99
dřevostavba	dřevostaveb	96

Zavřít Uložit

„*da“ – hvězd : mezd

Frekvenční distribuce

Výsledek frekvenční distribuce

Limit: 0 Řádků k zobrazení: 156

lemma: 0<KWIC zobrazit součet schovat

word: 0<KWIC zobrazit součet schovat

<u>lemma:</u>	<u>word:</u>	<u>##</u>
miliarda	miliard	7168
hvězda	hvězd	2856
sekunda	sekund	1360
mzda	mezd	835
vražda	vražď	828
legenda	legend	496
jízda	jízd	282
Golda	Gold	218
brzda	brzd	212
sonda	sond	168
pravda	pravď	163
sebevražda	sebevražď	153
Rosalinda	Rosalind	153
dividenda	dividend	151
garda	gard	120
křivda	křivď	113
agenda	agend	99
banda	band	87
bunda	bund	72
Minda	Mind	66
Blanda	Bland	59

Zavřít Uložit

. *ka – podmínek : bank

Frekvenční distribuce

Výsledek frekvenční distribuce

Limit: 0 Řádků k zobrazení: 3546

lemma: 0<KWIC zobrazit součet schovat

word: 0<KWIC zobrazit součet schovat

<u>lemma:</u>	<u>word:</u>	<u>##</u>
podmínka	podmínek	6551
desítka	desítek	4290
látka	látek	3609
otázka	otázek	3163
jednotka	jednotek	2815
stránka	stránek	2376
stovka	stovek	2301
banka	bank	2273
buňka	buněk	2051
myšlenka	myšlenek	2047
památka	památek	1834
dívka	dívek	1730
značka	značek	1623
deska	desek	1590
složka	složek	1586
branka	branek	1467
zakázka	zakázek	1381
zkouška	zkoušek	1291
vzpomínka	vzpomínek	1192
dávka	dávek	982
válka	válek	974

Zavřít Uložit

. *el – cihel : ???

Frekvenční distribuce

Výsledek frekvenční distribuce

Limit: 0 Řádků k zobrazení: 61

lemma: 0<KWIC zobrazit součet schovat

word: 0<KWIC zobrazit součet schovat

<u>lemma:</u>	<u>word:</u>	<u>##</u>
cihla	cihel	1024
perla	perel	257
Bulla	Bull	225
Della	Dell	216
jehla	jehel	108
Hella	Hell	46
bedla	bedel	42
modla	model	33
kukla	kukel	27
palla	Pall	22
Bella	Bell	22
truhla	truhel	22
cella	Cell	19
palla	pall	18
modla	Model	16
jáhla	jáhel	15
Anabella	Anabell	11
Stella	Stell	11
metla	metel	10
Karla	karel	10
Polla	Poll	10

Zavřít Uložit

. *en – elektráren : ?vln

Frekvenční distribuce

Výsledek frekvenční distribuce

Limit: 0 Řádků k zobrazení: 438

lemma: 0<KWIC zobrazit součet schovat

word: 0<KWIC zobrazit součet schovat

<u>lemma:</u>	<u>word:</u>	<u>##</u>
vlna	vln	1478
elektrárna	elektráren	1090
pojišťovna	pojišťoven	1014
prodejna	prodejen	858
knihovna	knihoven	540
továrna	továren	498
dílna	dílen	429
skvrna	skvrn	400
pokladna	pokladen	334
kavárna	kaváren	329
tiskárna	tiskáren	299
bedna	beden	290
šatna	šaten	212
lékárna	lékáren	211
tepna	tepen	208
základna	základen	205
herna	heren	204
kachna	kachen	175
provozovna	provozoven	171
koupelna	koupelen	153
železárna	železáren	140

Zavřít Uložit

. *pa – výsep : lamp

Frekvenční distribuce

Výsledek frekvenční distribuce

Limit: 0 Řádků k zobrazení: 39

lemma: 0<KWIC zobrazit součet schovat

word: 0<KWIC zobrazit součet schovat

<u>lemma:</u>	<u>word:</u>	<u>##</u>
lampa	lamp	347
pumpa	pump	167
Alpa	Alp	138
rampa	ramp	89
pulpa	Pulp	61
culpa	Culp	39
pampa	pamp	20
žumpa	žump	19
pompa	Pomp	17
alpa	Alp	15
chrpa	chrp	14
malpa	malp	12
pumpa	Pump	6
Alpa	ALP	5
výspa	výsep	5
alpa	ALP	4
zácpa	zácp	4
rampa	RAMP	3
šerpa	šerp	3
lampa	Lamp	3
pulpa	PULP	2

Zavřít Uložit

. *ra – her : ???

Frekvenční distribuce

Výsledek frekvenční distribuce

Limit: 0 Řádků k zobrazení: 126

lemma: 0<KVIC zobrazit součet schovat

word: 0<KVIC zobrazit součet schovat

<u>lemma:</u>	<u>word:</u>	<u>##</u>
hra	her	3251
libra	liber	1598
sestra	sester	999
výhra	výher	236
Tigra	Tiger	175
jiskra	jisker	158
kostra	koster	115
prohra	proher	94
hra	Her	92
šifra	šifer	80
kra	ker	72
nozdra	nozder	68
katedra	kateder	59
čakra	čaker	54
zebra	zeber	47
videohra	videoher	45
jikra	jiker	43
sestra	Sester	42
Barbra	Barber	41
Odra	Oder	40
ambra	Amber	40

Zavřít Uložit

. *sa – kapes : říms

Frekvenční distribuce

Výsledek frekvenční distribuce

Limit: 0 Řádků k zobrazení: 36

lemma: 0<KVIC zobrazit součet schovat

word: 0<KVIC zobrazit součet schovat

<u>lemma:</u>	<u>word:</u>	<u>##</u>
Tessa	Tess	1198
kapsa	kapes	754
římsa	říms	39
Hansa	Hans	24
Opsa	Ops	20
elipsa	elips	19
Impressa	Impress	17
Elsa	Els	14
Hansa	HANS	13
Fatsa	Fats	9
Elsa	ELS	9
Opsa	OPS	6
Kossa	Koss	4
Mensa	Mens	4
fossa	Foss	4
missa	miss	4
missa	mess	3
Pinsa	Pins	3
Issa	Iss	3
apokalypsa	apokalyps	3
llsa	lls	2

Zavřít Uložit

. *ta – karet : cest

Frekvenční distribuce

Výsledek frekvenční distribuce

Limit: 0 Řádků k zobrazení: 230

lemma: 0<KWIC zobrazit součet schovat

word: 0<KWIC zobrazit součet schovat

<u>lemma:</u>	<u>word:</u>	<u>##</u>
cesta	cest	3382
karta	karet	1777
varianta	variant	1192
komponenta	komponent	406
Investa	Invest	321
fakulta	fakult	309
Projekta	Projekt	222
plachta	plachet	201
sekta	sekt	163
fronta	front	143
pošta	pošt	127
šachta	šachet	126
konstanta	konstant	88
poceta	pocet	87
dominanta	dominant	86
lišta	lišť	82
jachta	jachet	70
Santa	Sant	69
Testa	TEST	63
nevěsta	nevěst	61
Elefanta	Elefant	59

Zavřít Uložit

.*va – barev : želv

Frekvenční distribuce

Výsledek frekvenční distribuce

Limit: 0 Řádků k zobrazení: 38

lemma: 0<KWIC zobrazit součet schovat

word: 0<KWIC zobrazit součet schovat

<u>lemma:</u>	<u>word:</u>	<u>##</u>
barva	barev	3039
vrstva	vrstev	1871
bitva	bitev	300
výzva	výzev	187
rezerva	rezerv	186
želva	želv	161
jizva	jizev	132
konzerva	konzerv	131
kotva	kotev	74
larva	larev	74
barva	BAREV	34
salva	salv	30
pitva	pitev	29
kurva	kurev	28
břítva	břítev	11
odezva	odezev	10
pochva	pochev	10
Selva	SELV	7
bulva	bulv	6
brva	brv	6
Elva	ELV	6

Zavřít Uložit

. *za – ?? : slz?

Frekvenční distribuce

Výsledek frekvenční distribuce

Limit: 0 Řádků k zobrazení: 19

lemma: 0<KWIC zobrazit součet schovat

word: 0<KWIC zobrazit součet schovat

<u>lemma:</u>	<u>word:</u>	<u>##</u>
slza	slz	658
burza	burz	105
slza	slzí	61
traverza	traverz	14
Schwarza	Schwarz	12
menza	mens	10
menza	menz	10
pizza	pizz	10
sanza	Sanz	9
llza	llz	3
slza	Slz	3
hanza	Hanz	2
sanza	sanz	2
slza	SLZ	2
menza	MENS	1
bonanza	bonanz	1
menza	Menz	1
Lanza	Lanz	1
lanza	Lanz	1

Zavřít Uložit

.*fa – ?? : *nymf*

Frekvenční distribuce

Výsledek frekvenční distribuce

Limit: 0 Řádků k zobrazení: 16

lemma: 0<KWIC zobrazit součet schovat

word: 0<KWIC zobrazit součet schovat

<u>lemma:</u>	<u>word:</u>	<u>##</u>
nymfa	nymf	23
Orfa	ORF	18
buffa	Buff	17
buffa	buff	9
harfa	harf	6
Agfa	AGF	5
Boffa	Boff	5
sylfa	sylf	3
alfa	Alf	3
sylfa	Sylf	2
Marfa	Marf	1
Jaffa	Jaff	1
Alfa	Alf	1
Malfa	Malf	1
harfa	Harf	1
Anfa	ANF	1

Zavřít Uložit

. *ga – ?? : sfin

Frekvenční distribuce

Výsledek frekvenční distribuce

Limit: 0 Řádků k zobrazení: 28

lemma: 0<KWIC zobrazit součet schovat

word: 0<KWIC zobrazit součet schovat

<u>lemma:</u>	<u>word:</u>	<u>##</u>
Ganga	Gang	40
Hunga	Hung	33
sfin	sfin	23
Lunga	Lung	17
Porga	PORG	17
Pinga	Ping	10
Longa	Long	10
Inga	ING	6
tunga	tung	5
Tonga	Tong	5
Donga	Dong	5
tonga	tong	4
sajga	sajg	3
Ganga	GANG	3
Urga	Urg	2
Lunga	LUNG	2
Linga	Ling	2
Onga	Ong	2
Vanga	Vang	2
Superga	SuperG	1
tunqa	Tunq	1

Zavřít Uložit

.*ha (*.cha) – ?? : mlh/sprch

Frekvenční distribuce

Výsledek frekvenční distribuce

Limit: 0 Řádků k zobrazení: 78

lemma: 0<KWIC zobrazit součet schovat

word: 0<KWIC zobrazit součet schovat

<u>lemma:</u>	<u>word:</u>	<u>##</u>
plocha	ploch	1714
porucha	poruch	798
socha	soch	711
střecha	střech	547
moucha	much	272
Eartha	Earth	125
mlha	mlh	115
sprcha	sprch	105
epocha	epoch	104
šlacha	šlach	100
punčocha	punčoch	98
blecha	blech	56
ropucha	ropuch	41
Cecha	Cech	30
pleticha	pletich	24
sviňucha	sviňuch	22
plocha	Ploch	21
předtucha	předtuch	20
mha	mH	16
moucha	Much	13
macha	MACH	11

Zavřít Uložit

. *ša – ?? : gejš

Frekvenční distribuce

Výsledek frekvenční distribuce

Limit: Řádků k zobrazení:

lemma: 0<KWIC zobrazit součet schovat

word: 0<KWIC zobrazit součet schovat

<u>lemma:</u>	<u>word:</u>	<u>##</u>
rikša	rikš	16
gejša	gejš	9

Otázky

- Je možné tvrdit, že distribuce *0/e* je vázána na potřebu usnadnit výslovnost souhláskové skupiny?
- Existují nějaké pravidelnosti v distribuci +/- alternace?
- Jaký zní genitiv plurálu substantiva *Fa* (značka deodorantu) ?

Úkol na 28.3. 2011

- Podívejte se v korpusu na doklady genitivu plurálu substantiva *tma* a analyzujte je. Podívejte se do slovníků (SSJČ a SSČ).
- Alternace *e/0* mají též substantiva skloňovaná podle vzorů *píseň* a *kost*.
- Vyhledejte v korpusu příklady a popište je.